

זרשת וחקרת

מחקרים ופולמוסים
בנושאי יהדות מנהג והלכה

יוסף ויכלדר

פרשה זו סתומה

על פרשיות פתוחות וסתומות שבתורה, ומה הכוונה כאן של פרשה 'סתומה'?
האם אכן יש כאן שתי פרשיות אלא שמטעמים שונים לא נכתב כך בספר תורה, או שהיה מקום
לעשותה כעין שתי פרשיות, אך היא פרשה אחת?
וגם, האם פרשת ויצא אף היא סתומה?

ספר תורה עתיק, מלפני יותר משבע מאות שנה

הספרים שראיתי בדברים אלו, וכן בעלי המסורת שכותבין ומחברין להודיע הפתוחות והסתומות נחלקים בדברים אלו במחלוקת הספרים שסומכין עליהם, ראיתי לכתוב הנה כל פרשיות התורה הסתומות והפתוחות וצורת השירות כדי לתקן עליהם כל הספרים ולהגיה מהם. וספר שסמכנו עליו בדברים אלו הוא הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים ספרים שהיה בירושלים מכמה שנים להגיה ממנו הספרים ועליו היו הכל סומכין, לפי שהגיהו בן אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים רבות כמו שהעתיקו ועליו סמכתי בספר התורה שכתבתי כהלכתו.

ואכן, בגלל החשיבות הרבה של כתיבה נכונה של סדר הפרשיות והריווח ביניהם, הרמב"ם האריך וכתב רשימה מפורטת של כל פרשה ופרשה כשהוא מציין לפתוחה ולסתומה, ובסוף כל ספר (-חומש) מציין את המניין של כל אחד מהם והסיכום, ובסוף הוא כותב את הסיכום הכללי, כשאף הוא מחולק לפרשיות פתוחות ולפרשיות : מנין הפתוחות של כל התורה מאתים ותשעים, ומנין הסתומות שלש מאות ושבעים ותשע,

הפרשה שקדמה לה. בין הפרשיות יש ריווח של מקום של כתיבת ט' אותיות, אבל הפרשה מתחילה באותה שורה. פרשה זו נקראת 'סתומה' כי הריווח בין הפרשיות הוא סגור משני צדדיו בכתיבה וזהו 'סתומה'. פרשה פתוחה היא פרשה שמתחילה להיכתב בתחילת שורה והפרשה שלפניה מסתיימת בשורה שלפניה עם ריווח עד סוף השורה, ורק בשורה הבאה מתחילים לכתוב את הפרשה הבאה. פרשה זו נקראת 'פתוחה' שכן השורה שלפניה היא פתוחה, היינו שיש בה ריווח עד סוף השורה, ואינה סתומה בתיבות נוספות לאחר הריווח.

לפרשיות, פרשה סתומה ופרשה פתוחה, ישנה חשיבות רבה. ספר תורה שלא נכתב בו הריווח כראוי הוא ספר פסול. וכדברי הרמב"ם (הלכות תפילין ומוזוה וספר תורה פרק ח, הלכה ג): אם טעה בריווח הפרשיות וכתב פתוחה סתומה או סתומה פתוחה, או שהפסיק והניח פנוי במקום שאין בו פרשה, או שכתב כדרכו ולא הפסיק בריווח במקום הפרשה... הרי זה פסול, ואין לו תקנה אלא לסלק את כל הדרך שטעה בו.

והרמב"ם ממשיך (הלכה ד): ולפי שראיתי שיבוש גדול בכל

רש"י בתחילת פרשת ויחי (מז, כח) כתב: ויחי יעקב - למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. ד"א שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו. מקור דברי רש"י הם במדרש רבה (בראשית, פרשה צו): ויחי יעקב בארץ מצרים למה פרשה זו סתומה מכל הפרשיות של תורה, אלא כיון שנפטר אבינו יעקב התחילה שעבוד מצרים על ישראל. דבר אחר למה היא סתומה מפני שבקש יעקב אבינו לגלות את הקץ ונסתם ממנו. ד"א למה היא סתומה מפני שסתם ממנו כל צרות שבעולם.

במאמר שלפנינו נעסוק בעניין זה של 'פרשה זו סתומה'. נבאר את עניין ה'פרשיות', לצד חלוקות נוספות בספר תורה, גם נברר מהו הלשון פרשה זו 'סתומה'. נדקדק בדברי הקדמונים האם פרשה זו היא המשך הפרשה הקודמת (מסוף ויגש), או שהיא 'פרשה' בפני עצמה, אלא שבספר התורה היא לא נכתבת כך. ולבסוף, נביא מדברי הראשונים שכתבו שגם פרשת ויצא היא פרשה סתומה בעוד שבכל ספרי התורה שלפנינו יש שם פרשה חדשה.

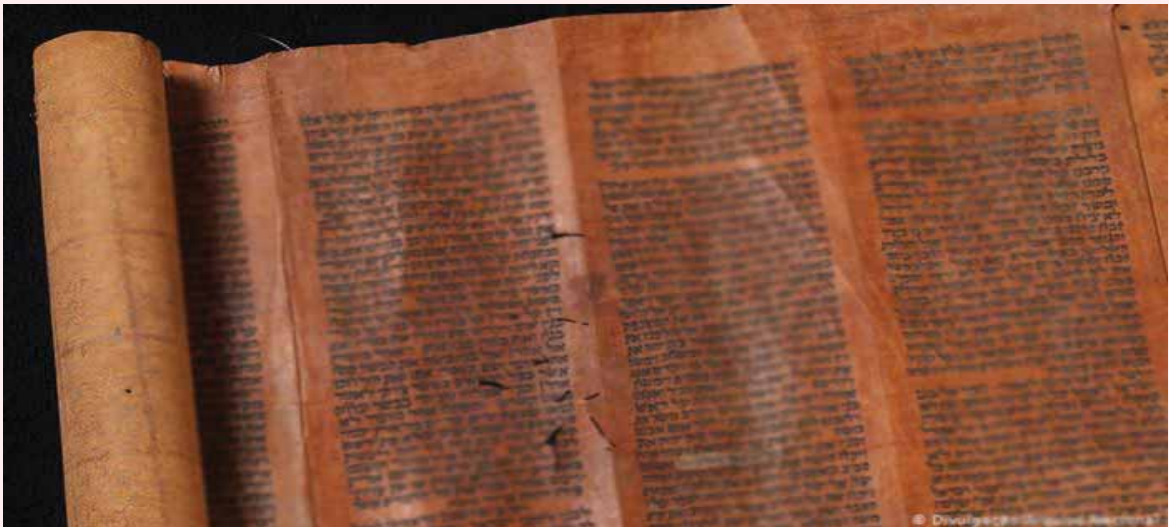
נפתח בהקדמה תמציתית על האופנים שבהם התורה מחולקת לקטעים שונים, וכיצד הם נכתבים בספר התורה. חלוקה לספרים: התורה מחולקת לחמישה חלקים, כל חלק הוא 'חומש', (ספר בלשון הקדמונים), וכולם ביחד הם חמישה חומשי תורה. והרמב"ן בתחילת כל ספר מבאר שכל ספר עוסק בעניין אחר. בספר התורה יש ריווח בין כל חומש לחומש של ארבע שורות ריקות.

פרשה פתוחה ופרשה סתומה

חלוקה לפרשיות: אין הכוונה לפרשת השבוע, אלא חלוקה ל'פרשה' כפי שהיא נכתבת בספר תורה, כשהפרשיות נחלקות לפרשה פתוחה ולפרשה סתומה. כל פרשה היא כעניין בפני עצמו. חלוקת הפרשיות היא על פי המסורה מעוצה הסופר. שבחומשים המצויים הם מסומנים: ס - פרשה סתומה, פ - פרשה פתוחה).

החלוקה לפרשיות מופיעה בספר התורה בצורה בולטת. מבלי להרחיב במחלוקת ההלכתית בין הרמב"ם והרא"ש, נבאר את העניין בקצרה.

ספר התורה נכתב בשורות (-שיטות) ובעמודים. פרשה סתומה היא פרשה שהיא מתחילה באותה השורה שבה הסתיימה

ספר תורה תימני עתיק של מלך ברזיל

אותיות, וכאן יש ריווח של אות אחת בלבד. ואכן רבי אליהו מזרחי כתב בביאורו על רש"י: אינו ר"ל למה היא פסקא סתומה ולא פתוחה, שהרי אין כאן לא פתוחה ולא סתומה... אלא הכי פירושא למה פרשה זו סתומה בלתי שום ריווח כלל. והמהר"ל הביא את דבריו וביאר: "אף על גב שכמה פרשיות סתומות אינו מקשה רק בפרשה הזאת, לפי שהיא סתומה מכל וכל, שאין לה הפסק כמו שאר פרשיות סתומות. שהחלוק בין סתומות ובין פתוחות, שהסתומה היא מתחלת באותה שורה עצמה שמסיים בה הפרשה שלפניה, רק שמניח שיעור ט' אותיות, ופרשה פתוחה אינה מתחלת באותה שורה, אבל פרשה זו סתומה מכל וכל, ואין הפסק לה רק כמו סוף פסוק". היינו שהלשון 'סתומה' אין פירושה פרשה סתומה במובן הרגיל של 'פרשה סתומה' שבתורה, אלא משמעותה שהיא סתומה מכל צדדיה ואין בה ריווח כלל.

'השם גזר שלא יעשו אותה'

ונמשיך בדברי המזרחי, גדול מפרשי רש"י: וקראה בשם 'פרשה' אף על פי שאין כאן ריווח כלל, מפני שעזרא ע"ה לא תקן תחלת הפרשה הזאת מן ויחי יעקב, אלא מפני שהיה מקובל אצלו שראוי להיות שם פסקא, אלא שהשם גזר שלא יעשו אותה, ומפני זה שאלו הסיבה, ואמרו למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב.

היינו שאכן בספר התורה אין כלל ריווח בין סוף פרשת ויגש לתחילת פרשת ויחי, אולם יש קבלה שאכן כאן מתחילה פרשה חדשה, אולם לא מציינים זאת בספר תורה 'שהשם גזר שלא יעשו אותה'. והמהר"ל הרחיב בדבר: ואין להקשות אחר שאין לה ריווח כלל שמה אינה פרשה בפני עצמה והיא פרשה אחת עם פרשה שלפניה, שהפרשיות איזו סתומה ואיזו פתוחה הוא קבלה בידינו מעזרא הסופר, שהיה סופר מהיר בתורת משה, ופרשיות אלו אחר שמחלקין אותם לשתי פרשיות אם כן על כרחך היא קבלה בידינו. והמהר"ל מוסיף, "ועוד, שאין ענין פרשה זו לזו, וצריך לומר שכל אחת פרשה בפני עצמה".

היינו שיש קבלה מעזרא הסופר שיש כאן הפסק פרשה, וזה נלמד גם מכך שכאן יש חלוקה לפרשיות השבוע, שתמיד ההפסק הוא בין פרשיות (ולא באמצע פרשה). ועוד מוסיף שגם מעניין הכתוב שם נראה שיש חלוקה לפרשיות. אכן כשמתבוננים בפסוקים נראה שפרשת ויגש מסתיימת ברעב ששרר במצרים ובמעשיו של יוסף, ופרשת ויחי עוסקת בחיי יעקב ובבקשתו לפני מותו. אמנם בוודאי אין אנו יכולים לקבוע חלוקה לפרשיות על פי מה שנראה כעניין חדש, אלא הוא דבר שבמסורה, אך במקום זה יש קבלה מעזרא הסופר כך.

על פי אלו הדברים, הרי שבתחילת פרשת ויחי אמנם אין ריווח בספר תורה, אולם יש כאן 'פרשה' אחרת, כלשון רש"י שהביא מהמדרש 'פרשה זו סתומה' היינו שהיא נקראת 'פרשה' וכלשון המזרחי 'ראוי להיות שם פסקא, אלא שהשם גזר שלא יעשו אותה'. והנה הרמב"ם שמנה ופירט את כל פרשיות התורה, לא כתב את זו כפרשה בפני עצמה, אך כבר ביארו שהרמב"ם בהלכות

גמור, ואין לסור ממנו. ונביא את הלשון משו"ת "מים רבים" לרבי רפאל מילדולה (סימן ח): אמת הוא שבתקנות שנתקנו לקרוא בתורה, הן ממשה רבינו ע"ה ובית דינו והן מעזרא ובית דינו, לא סיימו בהן הסדרים ולא פסקו פרק איזהו מקומן של הקריאות. אם לא בקצת זמנים המיוחדים, כימים טובים ומועדים אשר תקנו לקרות בענייני דיומא, וגם כן איזו קריאה פרטית כההיא דקללות אשר תקנו לקרוא קודם ראש השנה ועצרת. אבל על שאר קריאות בשאר ימות השנה פסקו לקרוא בתורה סתם, דמשמע באיזה מקום שיהיה בתורה. מיהו האידנא דנהגו כולם לקרוא כל התורה כולה בשנה אחת, וסידרו הפרשיות שראוי לקרות על הסדר מדי שבת בשבתו, אין לנו רשות לבטלה ולשנותה, כי מנהגם של ישראל תורה היא. ונמצא שהשתא הסדר הזה הוויא עלינו חובה. ועוד, שיש לכל פרשה ופרשה עם השבת הראוי לה יחס ושורש כפי הנסתר. ואסור לנו להחליף הסדר. ועייין מה שכתב הזוהר בפרשת ויקהל, וז"ל, אסיר ליה למאן דקרי באורייתא למפסק פרשתא וכו', ולא יפסיק מלין דפרשתא אחרא בשבתא דא..."

החלוקה לפרשות השבוע לא מופיעה בספר התורה. אמנם תמיד פרשת השבוע מתחילה בתחילת פרשה. בדרך כלל היא מתחילה בפרשה פתוחה, שבה מתחיל עניין חדש, אך לעתים היא מתחילה בפרשה סתומה. בחומשים המצויים סימנו סוף פרשה באותיות: פ פ פ פ פ פ פ פ, אך בספר התורה הריווח הוא כמו בין כל פרשה פתוחה או סתומה.

חלוקה לפסוקים: החלוקה היא על פי המסורה, עם הטעם של סוף פסוק בתיבה האחרונה. וישנה גם חשיבות הלכתית לכך, אך אין סימן לכך בספר תורה, והריווח בין פסוק לפסוק הוא כריווח שבין תיבה לתיבה (ריווח של מקום של אות אחת).

החלוקה לפרקים איננה ממקור יהודי, והיא מודפסת בחומשים מטעמי נוחות, וכמובן, אין לה כל זכר בספר התורה.

פרשה זו סתומה' - לא במובן הרגיל

לאחר הסבר זה, נעסוק בדברי רש"י שהביא מהמדרש על פרשת סתומה בתחילת פרשת ויחי.

בספר התורה אין כלל ריווח בין סוף פרשת ויגש לתחילת ויחי. היינו פסוקים (פרק מז, כז-כח): וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויחי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. בין הפסוקים האלו אין ריווח של פרשה (פתוחה או סתומה), אלא של אות אחת (כריווח שבין פסוק לפסוק).

הפרשה הקודמת מתחילה הרבה קודם (מו, כח) ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף וכו'. והפרשה הבאה בפרשת ויחי מתחילה (מח, א) ויחי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה. ובין פרשת ויגש לפרשת ויחי אין ריווח של פרשה פתוחה או סתומה. ועל כך שאין ריווח ביניהם מביא רש"י את הטעמים מהמדרש.

אמנם לפני שנעסוק בבירור העניין נבאר את לשון רש"י פרשה זו 'סתומה', שהרי כדברינו אין לפניה כלל ריווח, ואם כן הרי שהיא לא 'פרשה סתומה', שכן פרשה סתומה נכתבת עם ריווח של ט'

הכל שש מאות ושישים ותשע.

כאן המקום לציין שהרמב"ם לא מונה ברשימה זו את הריווח בין החומשים, ועל כך מרן רבנו יוסף קארו ב"כסף משנה": "מדתק רבנו מלהזכיר פרשיות שבראשי חמשה ספרים שבתורה משמע שאותן הפרשיות אין לכללן לא בפתוחות ולא בסתומות לפי שהן תחלת ספר, וכן נמצא בספר קרית ספר לה"ר מנחם לבית מאיר". ומשמעות הדבר שאם לא עשה ריווח בין החומשים, בדיעבד הספר אינו פסול.

לחלוקה לפרשיות (פתוחות וסתומות) יש משמעות הלכתית לא רק בעת כתיבת הספר תורה, אלא גם בסדר קריאת התורה. שכן מדינא דגמרא, כשקוראים בתורה אי אפשר להפסיק ולהעלות אדם אחר לתורה סמוך לסוף פרשה או לתחילת פרשה, אלא כאשר ישנם ג' פסוקים לפחות, לפני או אחרי הריווח שבין הפרשיות, וכמובן שניתן להפסיק בריווח שבין הפרשות (אף שהפרשה היא קצרה). הדבר נפסק להלכה כדבר פשוט. כך הרמב"ם בקצרה (הלכות תפלה, פרק יב): אין מתחילין בפרשה פחות משלשה פסוקים ואין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים. ובשולחן ערוך (או"ח סימן קלח) עם הבאת הטעם: הקורא בתורה לא ישייר בפרשה פחות מג' פסוקים, מפני היוצאים אז מבית הכנסת שיאמרו, העולה אחריי לא יקרא אלא שני פסוקים הנשארים. וכן לא יתחיל בה פחות מג' פסוקים, מפני הנכנסים אז בבית הכנסת שיאמרו שלא קרא הראשון אלא ב' פסוקים, הגה - ואין חילוק בין פרשה פתוחה לסתומה.

כאמור, החלוקה לתרס"ט פרשיות היא החלוקה הברורה בספר תורה, והמחייבת מכולם, כשכל שינוי בה פוסל את הספר תורה.

חלוקה שלא ידועה כיום

חלוקה לסדרים: חלוקה זו כמעט ואינה ידועה כיום. במסורה מובא שיש קנ"ר פרשיות בתורה. ובמסכת סופרים (פרק טז) נכתב על קע"ה פרשיות בתורה שהם כנגד שנותיו של אברהם אבינו. לא ברור מהי החלוקה הזו, יש שאמרו שהיא קשורה למנהג של קריאת התורה במשך שלוש או שלוש וחצי שנים, מנהג שאינו נוהג כיום. אך העובדה שגם בספרי הנ"ך יש סדרים מראה לכאורה שיש בזה עוד טעם. לא נרחיב בדבר שאין לו משמעות כיום, ונביא מדברי החזון איש (מנחות, סוף סימן לח) שכתב שלא מסתבר שהייתה חלוקה שונה שנשכחה לגמרי, אלא כנראה חלק מהפרשיות היו נקראות כך מחמת איזה טעם. בספר התורה אין כל סימן לאותם הסדרים.

שורש החלוקה לפרשות השבוע

חלוקה לפרשת השבוע (בראשית, נח, לך לך וכו'): היא החלוקה לפרשות הנקראות בשבתות כשעל פי הסדר הזה מסיימים את התורה בכל שנה. פרשה זו נקראת גם 'סדרא'. ישנם דעות שונות מי קבע את החלוקה. בגמרא במסכת מגילה מובא שבמערבא היו מסיימים את התורה בשלוש שנים, כך שהייתה להם חלוקה אחרת של פרשיות השבוע. אזכור לחלוקה זו מופיע גם בדברי הרמב"ם (הלכות תפלה ונשיאת כפים, פרק יג) בהלכה א: המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת, מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות וקורין בסדר בראשית בשניה אלה תולדות בשלישית ויאמר ה' אל אברם וקוראין והולכין על הסדר הזה עד שגומרין את התורה בחג הסוכות, ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים ואינו מנהג פשוט. ובהלכה ב, כתב: עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבספר ויקרא קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. ויש שדייקו בדבריו שבעוד קריאת פרשת הקללות היא מדברי עזרא הסופר, הרי קריאת סדר פרשת השבוע בכל שבת איננה מתקנת עזרא.

נציין, שיש שכתבו שגם למנהג שסיימו את התורה פעם בשלוש שנים, גם אצלם הייתה חלוקה לפרשות השבוע כפי שלפנינו, אלא שכל פרשה שלפנינו – פרשת השבוע, הייתה מחולקת לשלושה חלקים. ונוסיף שכבר בזוה"ק מוזכר נ"ד פרשות בתורה. אכן גם לדעות שסדר פרשות השבוע מקורו במנהג, הרי שכיום הוא חיוב

תורה שהסופר השאיר ריווח בין פרשת ויגש לפרשת ויחי, אמנם קיי"ל במסורה שאין שם ריווח, אולם השאלה האם בדיעבד ניתן להכשיר את הספר תורה. החיד"א נוטה להכשיר את הספר תורה, אף שכידוע שכאשר טעה הסופר בריווח בין הפרשיות הספר פסול (כדברי הרמב"ם לעיל). החיד"א כותב שמכיון ובמקום זה מתחילה פרשה חדשה (כדברי המדרש) אף שבספר התורה לא עושים כאן ריווח, אולם בדיעבד הדבר לא פסול. והוא משווה את

ספר תורה כתב כיצד לנהוג בכתיבת ספר תורה על פי חלוקת הפרשיות, וכאשר כותבים ספר תורה לא עושים שם ריווח. והרמב"ם בהלכותיו לא כתב מה שאינו מהלכות הכתיבה.

סופר שטעה והשאיר ריווח

החיד"א בשו"ת 'חיים שאל' (חלק א, סימן עד) נשאל על ספר

האם פרשת ויצא היא סתומה

סידרא דויצא, אין בנמצא שום סידרא שתהיה סתומה בתחלתה בריש הסידרה שמתחילין לקרות שם בציבור, אלא כולן הן פתוחות אבל לא סתומות, כלומר שבכל הפרשיות האלה נמסר להניח ריווח כשיעור פתוחה ולא כשיעור סתומה, כאשר תראה שבין פרשת בראשית לפרשת נח יש פתוחה, וכן בין פרשה נח לפרשה לך, ובין לך לוירא, ובין לוירא לחיי, ובין חיי לתולדות, בכולן יש פתיחות בריש התחלת הקריאה בציבור, אך הסתומה הראשונה בהתחלת הפרשה אנחנו מוצאים בראשונה בתחילת פרשת ויצא, כי שם כבר יש סתומה ולא פתוחה, וזהו כוונת המאמר ויצא יעקב פרשה זו סתומה. והוטבו הדברים בעיני זקני הגאון הנ"ל.

הר לנו שני הסברים בדבר. האחד, שכל הפרשה 'הסדרא' היא פרשה אחת. והשני, שפרשת ויצא היא פרשת השבוע הראשונה שמתחילה בפרשה סתומה ולא בפרשה פתוחה (וראה ע"כ ב'חזקוני'), ולכן רבנו בעל הטורים כתב פירוש ע"ז.

לפי דברים אלו ניתן להסביר את דברי בעל ה'שפת אמת', שכתב שפרשת ויצא היא הפרשה היחידה שהיא סתומה ואין בתוכה פרשיות. (ויצא, תר"ג): בסדר ויצא לא נמצא שום פרשה פתוחה וסתומה. וכ"ה בספרי מסורות כי לא יש סדר כזה בתורה זולת ויצא. (ויצא, תרנ"ד): יש רמז בפרשת ויצא שהיא סתומה בתורה שאין בכל הסדרה שום פרשה לא פתיחה ולא סתימה לכך. והנה, ידוע שגם פרשת מקץ היא כולה פרשה אחת, ואין בה חלוקה לפרשיות פתוחות וסתומות. וראיתי שואלים, וכי בעל ה'שפת אמת' שכל רז לא אניס ליה לא ידע על פרשת מקץ. וכי לא ידע את דברי המגן אברהם' בתחילת סימן רפ"ב 'תדע דהא פ' ויצא ופ' מקץ אין בה פ' כלל בתורה' ומה שהוכיח המג"א מזה? אלא ההסבר הוא שפרשת ויצא היא היחידה שגם פותחת בפרשה סתומה וגם אין בה חילוק פרשיות אלא כולה פרשה אחת, ולכן הביא בעל השפת אמת רמז ע"כ (הרב ירמיה מנחם כהן, 'היכל הבעש"ט', ט)

זה לדברים אחרים שנוהגים לעשות בספר תורה ואם לא עשה לא פסול.

ובלשון החיד"א: הנה מנהג כל הסופרים להניח כמו אות פנוי. והדבר פשוט שתחלת ויחי הוא פרשה, רק להורות דנסתמו עיניהם של ישראל אינה נעשית כצורת פרשה סתומה. וכיון דהוא פרשה אין לפסול הספר תורה משום דנתן ריווח בין הדבקים כשיעור פרשה סתומה. ומאן לימא לן דהא דאמור רבנן דויחי סתומה בלי ריווח הוא לעיכובא. הן אמת דהרמב"ם בחושבו הפרשיות פתוחות וסתומות לא זכר ויחי כאלו לא יש שם פרשה כלל. אבל נראה פשוט שהוא תחילת פרשה כמנהג כל ישראל להתחיל פרשת ויחי בשבת מיוחד. וכן הוא לשון רז"ל למה 'פרשה' זו סתומה אלמא ד'פרשה' היא. והרמב"ם לא זכר שהיא תחילת פרשה שהמנהג שלא לתת ריווח. ומאחר שהיא פרשה אלא לרמז דנסתמו עיני ישראל בשעבוד אין עושין ריווח, מסתברא דאין הספר תורה נפסל אם לא עשה רמז זה, דכמה רמזים יש במדרשים ובוהר בחסרות ויתרות בפסוקים שונים ובספרים שלנו כתוב להפך. וכבר כתבו הפוסקים דאין להגיה שום ס"ת עפ"י מדרש רז"ל. והגם שנהגו בכל ס"ת שלא להניח אלא כמלא אות, אין לפסול ספר תורה זה.

תקנת חז"ל או מנהג הקהילות?

והנה מדברי הרשב"ם בפירושו לתורה, נראה להדיא שהוא סובר שאין כאן פרשה חדשה !

הרשב"ם (פרק מז, פסוק כט) כתב: **ועיקר התחלת פרשה זו מן וישב ישראל בארץ מצרים וגו' כי עליו מחובר ויחי יעקב, אלא שלא רצו הקהלות לסיים פרשת ויגש בותהי הארץ לפרעה וסיימוה בוישב ישראל**. ביאור הדברים הוא שבין פרשת ויגש לפרשת ויחי, נכתבו הפסוקים האלו: (כו) **וישם אתה יוסף לחק עד היום הזה על אדמת מצרים לפרעה לחמש רק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה**. (כז) **וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד**. (כח) **ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה**. ולפי העניין נראה שהעניין מסתיים בפסוק כו, בעניין אדמת מצרים שנהייתה שייכת לפרעה. ובפסוק כז, נכתב וישב ישראל בארץ מצרים, ובפסוק כח, ויחי יעקב בארץ מצרים. ואם כן היה ראוי להפסיק אחרי פסוק כו, ולהתחיל בפסוק כז בישיבת ישראל במצרים. אך הקהלות לא רצו לסיים בעניין הארץ שנהייתה של פרעה (החל מפסוק כ), והעדיפו לסיים בדבר טוב שבני ישראל פרו ורבו מאוד.

הרי דעתו של הרשב"ם שחלוקת פרשיות השבוע היא מתקנות הקהלות, ולא כדעות שהיא חלוקה קדומה מעזרא הסופר או מחז"ל. ונלמד זה מדבריו נראה להדיא שדעתו שאין 'פרשה' חדשה בתחילת פרשת ויחי, ולא כמו שהובא לעיל שיש כאן פרשה חדשה, אלא שהיא לא נכתבת כך בספר תורה. [והנה ראיתי שהביאו שכעין זה דעת המאירי. המאירי ב'קריט ספר' (בסוף) בסדר הפרשיות, ובפרשת ויחי, כתב: ויחי יעקב עד ויהי אחר הדברים (מח, א) שהם ד' פסוקים ואינם במנין הפרשיות כי **אינה פרשה כלל**, אבל היא מן הפרשה שלמעלה. וגם בסוף פרשת ויגש כתב: נשלם סדר ויגש אף על פי שלא נשלמה הפרשה...]

לדברי אלו נראה להדיא שבשאלה שהובאה לפני החיד"א בספר תורה שנכתב בו בטעות ריווח בין הפרשיות, הרי שאין כלל מקום להכשירה. שכן אין כאן ריווח כלל והיא כפרשה אחת לכל דבר. ובספר 'אוצר הזמנים' (פרשת ויחי) הסמיך לזה את דברי ה'חתם סופר'. החתם סופר כתב בתוך תשובה (יו"ד, רס) : **מ"ש מעלתו שאין להפסיק פרשה אם לא שייסמנו באותו מעמד, הנה סוף פרשת ויגש ותחלת פרשת ויחי אין כאן לא פתוחה ולא סתומה כפירש"י שם**. היינו שהחתם סופר סובר שניתן להפסיק ולסיים את קריאת התורה גם לא בסוף פרשה, ומביא ראיה מסוף פרשת ויגש שמסיימים את הקריאה בשבת פרשת ויגש לא בסוף פרשה. ולפי דבריו אין כאן הפסק פרשה, ולא שיש כאן פרשה חדשה אך היא לא נכתבת כך בספר תורה. ולפי זה גם בשאלה שהובאה לפני החיד"א אין מקום להכשיר.